

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2015. január 15. *

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 93/13/EGK irányelv — Hatály — Fogyasztókkal kötött szerződések — Ügyvéd és fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés”

A C-537/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia) a Bírósághoz 2013. október 14-én érkezett, 2013. október 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

Birutė Šiba

és

Arūnas Devėnas között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: J. Malenovský, a kilencedik tanács elnökeként eljáró bíró, M. Safjan (előadó) és A. Prechal bírák,
főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. október 1-jei tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- A. Devėnas személyesen, segítője: I. Vėgėlė advokatas,
- a litván kormány képviseletében G. Taluntytė, A. Svinkūnaitė, R. Krasuckaitė és D. Kriauciūnas, meghatalmazotti minőségben,
- Írország képviseletében E. Creedon és A. Joyce, meghatalmazotti minőségben, segítőik: E. Carolan BL és D. McDonald SC,
- a spanyol kormány képviseletében J. García-Valdecasas Dorrego és A. Gavela Llopis, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: litván.

– az Európai Bizottság képviselőjében M. van Beek, A. Steiblytė és J. Jokubauskaitė, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) értelmezésére irányul.
- 2 E kérelmet a Birutė Šiba és az ügyvédi minőségében eljáró Arūnas Devėnas között az ügyvédi munkadíj megfizetése tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv tizedik, tizenkettedik, tizennegyedik, tizenhatodik és tizennyolcadik preambulumbekkezdése kimondja:

„mivel a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; mivel e jogszabályokat az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti valamennyi szerződésre alkalmazni kell; mivel ennél fogva a munkavállalási szerződéseket, az öröklési jog, a családi jog, valamint a gazdasági társaságok létrehozásával és létesítő okiratával kapcsolatos szerződéseket ki kell zárni ennek az irányelvnek a hatályából;

[...]

mivel ugyanakkor a tagállamok nemzeti jogszabályainak jelenlegi állapotában [...] ez az irányelv csak a kifejezetten nem egyedi szerződési feltételekkel foglalkozik; [...]

[...]

mivel [...] ezt az irányelvet kell alkalmazni a közszolgáltatás jellegű üzleti tevékenységekre is;

[...]

mivel a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének a rögzített általános ismérvek alapján történő megítélését, különösen a felhasználók közötti szolidaritást figyelembe vevő közszolgáltatási értékesítési és szolgáltatási tevékenységekben ki kell egészíteni a különféle érintett érdekeltségek átfogó kiértékelését biztosító eszközökkel; mivel ez a jóhiszeműség követelményét valósítja meg; mivel a jóhiszeműség megítélésében különös figyelmet fordítanak a szerződő felek alkupozíciójának erősségére, arra, hogy ösztönözték-e valamilyen módon a fogyasztót a feltétel elfogadására, és hogy az árut vagy szolgáltatást a fogyasztó külön megrendelésére bocsátották-e a fogyasztó rendelkezésére; mivel a jóhiszeműséggel kapcsolatosan támasztott elvárást az eladó vagy a szolgáltató kielégíti, ha a másik féllel szemben, akinek törvényes érdekeit szem előtt kell tartania, méltányosan és tisztességesen jár el;

[...]

„mivel az áruk és szolgáltatások természetének befolyásolnia kell a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megítélését”.

4 Ezen irányelv 1. cikke szerint:

„(1) Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.

(2) Azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy a Közösség aláíró, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá.”

5 Az említett irányelv 2. cikke előírja:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[...]

b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

c) »eladó vagy szolgáltató«: minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű.”

6 Ugyanezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

7 A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre [helyesen: a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes olyan körülményre hivatkozva], amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére, vagy egy olyan másik szerződés feltételeire [helyesen: feltételeire hivatkozva], amelytől e szerződés függ.”

8 Ezen irányelv 5. cikke előírja:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. [...]”

A litván jog

- 9 Az ügyvédi tevékenységről szóló 2004. március 18-i törvény (Advokatūros įstatymas; Žin., 2004, n° 50-1632) 50. cikke előírja:

„(1) Az ügyfelek a szerződés alapján nyújtott jogi szolgáltatásokért az ügyvéd részére a felek által megállapított díjat fizetnek.

[...]

(3) Az ügyvéd által nyújtott jogi szolgáltatásokért járó díj összegének meghatározásakor figyelembe kell venni az ügy összetettségét, az ügyvéd képesítését és tapasztalatát, az ügyfél vagyoni helyzetét, valamint más releváns körülményeket.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 10 Birutė Šiba három, jogi szolgáltatásnyújtásra irányuló visszterhes szabványszerződést kötött az ügyvédi minőségében eljáró Arūnas Devėnasszal, így a 2008. február 25-i szerződést, amely a házassági bontóperre, a házastársi vagyon megosztására és a gyermeke lakóhelyének meghatározására irányuló eljárás keretében érdekeinek képviseletére irányult, a 2008. november 14-i szerződést, amelynek célja egy Birutė Šiba által kötött egyezség megsemmisítése iránti eljárásban érdekeinek képviselete volt, illetve a 2010. január 21-i szerződést, amelynek keretében Birutė Šiba megbízta Arūnas Devėnast, hogy a Klaipėdos apygardos teismashoz (klaipėdai regionális bíróság, Litvánia) nyújtson be fellebbezést, illetve képviselje érdekeit az e bíróság előtti eljárásban.
- 11 Az említett szerződések nem pontosították a munkadíj megfizetésének módját és határidejét, mivel azok nem határozták meg pontosan azokat a jogi szolgáltatásokat sem, amelyekért az említett munkadíjat felszámolták, sem pedig a felmerülő szolgáltatások költségeit.
- 12 Mivel Birutė Šiba nem fizette meg a munkadíjakat az Arūnas Devėnas által tűzött határidőn belül, ez utóbbi a neki munkadíj címén járó 15 000 litván litas (LTL) összeg tekintetében fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel fordult a Klaipėdos miesto apylinkės teismashoz (klaipėdai kerületi bíróság).
- 13 A Klaipėdos miesto apylinkės teismas a 2011. július 8-i végzésével és a 2012. április 11-i ítéletével helyt adott Arūnas Devėnas kérelmének.
- 14 Birutė Šiba fellebbezést nyújtott be a Klaipėdos apygardos teismas előtt, amely 2012. október 30-i ítéletével elutasította azt.
- 15 Birutė Šiba felülvizsgálat iránti kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bíróság előtt. Kérelmében különösen arra hivatkozik, hogy az alsóbb fokú bíróságok figyelmen kívül hagyták a fogyasztói minőségét oly módon – szemben azzal, amit e tekintetben a nemzeti jogszabály előír –, hogy a jogvita tárgyát képező szerződéseket nem a számára kedvező módon értelmezték.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint meg kell vizsgálni, hogy szolgáltatónak minősül-e a szabadfoglalkozású tevékenységet folytató ügyvéd, illetve hogy fogyasztói szerződésnek minősül-e az ügyvéd által természetes személlyel kötött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés, annak az említett természetes személy számára nyújtott összes felmerülő garanciájával együtt.

- 17 E körülményekre figyelemmel a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (litván legfelsőbb bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) A fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós jog szerinti »fogyasztónak« minősül-e az a természetes személy, aki a valamely ügyvéddel jogi szolgáltatások nyújtása tárgyában kötött szerződések alapján, valószínűsíthetően a természetes személy személyes érdekeihez (válás, házasság alatt szerzett vagyon megosztása stb.) kapcsolódó ügyekben nyújtott jogi szolgáltatásokat vesz igénybe díjfizetés ellenében?
 - 2) A fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós jog szerinti »szolgáltatónak« minősül-e az a szabadfoglalkozású (angol nyelven »[liberal] profession«) ügyvéd, aki valamely természetes személlyel díjfizetés ellenében jogi szolgáltatások nyújtása tárgyában köt szerződést, amelynek értelmében jogi szolgáltatást kell nyújtania annak érdekében, hogy a természetes személy megvalósíthassa a foglalkozásától vagy szakmájától független célkitűzéseit?
 - 3) A [...] 93/13/EGK [...] irányelv hatálya alá tartoznak-e az ügyvéd mint szabadfoglalkozású személy által szakmai tevékenysége keretében készített, díjfizetés ellenében jogi szolgáltatások nyújtása tárgyában kötött szerződések?
 - 4) Amennyiben a harmadik kérdésre igenlő válasz adandó, akkor általános szempontokat kell-e alkalmazni az ilyen szerződések fogyasztói szerződésnek történő minősítése során, vagy e szerződések különös szempontok alapján minősülnek fogyasztói szerződésnek? Amennyiben különös szempontokat kell alkalmazni az ilyen szerződések fogyasztói szerződésnek történő minősítéséhez, akkor melyek ezek a szempontok?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 18 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együtt vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azt alkalmazni kell az alapügybelihez hasonló, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló olyan szabványszerződésekre, amelyeket ügyvéd a saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső célból eljáró természetes személlyel köt.
- 19 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelvet – amint az az 1. cikkének (1) bekezdéséből és 3. cikkének (1) bekezdéséből következik – az „egyedileg meg nem tárgyal”, „eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekre” kell alkalmazni (lásd ebben az értelemben: Constructora Principado ítélet, C-226/12, EU:C:2014:10, 18. pont).
- 20 Amint azt a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekkezdése kimondja, a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes szabályokat az ezen irányelv 2. cikkének b) és c) pontjában meghatározott, az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 29. pont).
- 21 A 93/13 irányelv tehát a szerződő felek azon jellemzője szerint határozza meg azokat a szerződéseket, amelyekre alkalmazandó, hogy e szerződő felek üzleti tevékenységük keretében vagy azon kívül járnak-e el (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, EU:C:2013:341, 30. pont).
- 22 E szempont megfelel azon elvnek, amelyen az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszer alapul, miszerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, EU:C:2013:341, 31. pont).

- 23 Márpedig az alapügybelihez hasonló, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződéseket illetően meg kell jegyezni, hogy az ügyvédek által nyújtott szolgáltatások területén a felek közötti információs aszimmetria miatt többnyire egyenlőtlenség áll fenn az „ügyfél-fogyasztók” és az ügyvédek között. Az ügyvédek ugyanis olyan magas szintű szakmai jártassággal rendelkeznek, amellyel a fogyasztók nem feltétlenül rendelkeznek, és ezért az utóbbiak nehezebben tudják mérlegelni a nekik nyújtott szolgáltatások minőségét (lásd ebben az értelemben: Cipolla és társai ítélet, C-94/04 és C-202/04, EU:C:2006:758, 68. pont).
- 24 Ily módon az alapügybelihez hasonló ügyvéd, aki üzleti tevékenysége keretében díjfizetés ellenében nyújt jogi szolgáltatásokat valamely magáncélból eljáró magánszemély részére, a 93/13 irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett „szolgáltatónak” minősül. Az ilyen szolgáltatás nyújtására vonatkozó szerződés következtésképpen ezen irányelv hatálya alá tartozik.
- 25 Az ügyvédek tevékenységének közszolgáltatás-jellege nem cáfolja e megállapítást, mivel a 93/13 irányelv 2. cikkének c) pontja minden szakmára, üzleti tevékenységre vagy foglalkozásra vonatkozik, függetlenül attól, hogy azok „köz- vagy magánjellegűek”, és mivel ezt az irányelvet – amint azt a tizennegyedik preambulumbekkezdés megállapítja – „a közszolgáltatás jellegű üzleti tevékenységekre is” alkalmazni kell.
- 26 Amennyiben valamely ügyvéd úgy határoz, hogy az ügyfeleivel való szerződéses viszonyaiban az általa vagy a szakmai kamara által előzetesen lefektetett szabványkikötéseket alkalmaz, az említett feltételek az ügyvéd szándéka folytán kerülnek bele az érintett szerződésekbe.
- 27 Mivel az ügyvédek szabadon döntenek arról, hogy alkalmazzák-e az ilyen, a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése szerinti kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket nem tükröző szabványkikötéseket, továbbá nem állapítható meg, hogy az irányelv alkalmazása sértheti-e az ügyvéd és ügyfele közötti kapcsolatok sajátosságait, valamint az ügyvédi hivatás gyakorlásának alapjául szolgáló elveket.
- 28 Ugyanis a fogyasztók védelmének az ezen irányelv által követett céljára tekintettel az eladók és szolgáltatók tevékenységének köz- vagy magánjellege, valamint azok sajátos feladata nem lehet meghatározó az említett irányelv alkalmazhatóságát illetően (lásd analógia útján: Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs ítélet, C-59/12, EU:C:2013:634, 37. pont).
- 29 Amint arra e tekintetben az Európai Bizottság a tárgyaláson hivatkozott, a számos, „ügyfél-fogyasztók” és szabadfoglalkozású tevékenységet folytató személyek között kötött szerződésnek – amelyeket a függetlenség és a szolgáltatás nyújtójára vonatkozó etikai követelmények jellemeznek – a 93/13 irányelv hatálya alól történő kizárása ezen „ügyfél-fogyasztók” mindegyikét megfosztaná az említett irányelvben biztosított védelemtől.
- 30 Ami különösen azt a körülményt illeti, miszerint az ügyvédek tevékenységük körében kötelesek az „ügyfél-fogyasztókkal” való kapcsolatuk bizalmas kezelésének tiszteletben tartására, az nem képezi a 93/13 irányelv alkalmazásának akadályát a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések szabványkikötései tekintetében.
- 31 Ugyanis az egyedileg meg nem tárgyalta szerződéses feltételek, különösen amelyeket általános használatra dolgoztak ki, önmagukban nem tartalmaznak az ügyvéd ügyfelére vonatkozó olyan személyes információkat, amelyek felfedése sértené az ügyvédi hivatáshoz kapcsolódó titoktartást.
- 32 Kétségtelen, hogy egyes szerződéses feltételek sajátos megfogalmazása, különösen amely az ügyvéd munkadíjának szabályaira vonatkozik, hacsak mellékesen is, de érintheti az ügyvéd és ügyfele közötti kapcsolat egyes szempontjait, amelyeknek titokban kellene maradniuk. Az ilyen feltételt azonban egyedileg tárgyalják meg, ennél fogva – amint az a jelen ítélet 19. pontjából következik – az nem tartozik a 93/13 irányelv hatálya alá.

- 33 Következésképpen a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződések tárgyát képező szolgáltatások természetét az irányelv tizennyolcadik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően figyelembe kell venni az e szerződések feltételeinek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelés során. Ezen értékelést ugyanis a nemzeti bíróságnak kell elvégeznie az áruk vagy szolgáltatások e természete figyelembevételével, és a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes olyan körülményre tekintettel, amely a szerződés megkötését kísérte (lásd ebben az értelemben: Aziz-ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 71. pont és Sebestyén-végzés, C-342/13, EU:C:2014:1857, 29. pont).
- 34 Ily módon az alapügybelihez hasonló jogi szolgáltatásokra irányuló szerződéseket illetően a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a szerződéses feltételek – 93/13 irányelv 5. cikke első mondatának megfelelő – világos és érthető jellegére vonatkozó értékelése során figyelembe vegye e szolgáltatások különleges jellegét, illetve kétség esetén ezen cikk második mondata alapján e szerződéses feltételeknek a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezését határozza meg.
- 35 A fenti megfontolások alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azt alkalmazni kell az alapügybelihez hasonló, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló olyan szabványszerződésekre, amelyeket ügyvéd a saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső célból eljáró természetes személlyel köt.

A költségekről

- 36 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azt alkalmazni kell az alapügybelihez hasonló, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló olyan szabványszerződésekre, amelyeket ügyvéd a saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső célból eljáró természetes személlyel köt.

Aláírások